

1. Great is the living G-d, and praised
He exists, yet His existence has no time.
2. He is One, no unity is like His,
He is hidden, His unity has no end.
3. He does not have bodily form, He is not a body
He is beyond compare in His holiness.
4. He preceded all things that were created,
He is first, yet without beginning.
5. He is the Lord of the world for all things created,
He displays His greatness and His majesty.
6. He has granted the bounty of His prophecy
To the men of His choice and glory.
7. There has not arisen another like Moses,
A prophet who looked upon His image.
8. G-d gave a true Torah to His people,
Through His prophet, trusted in all His house.
9. G-d will not replace nor change His Law
For all time, for anything else.
10. He sees, He knows our secrets,
He sees each thing's end at its very beginning.
11. He rewards man with love, as his deeds deserve,
He gives the wicked evil, according to their wrong.
12. He will send our Messiah at the End of Days,
To redeem those who await His final salvation.
13. G-d will bring the dead to life with His great love,
May His glorious name be blessed for all time.

Ex. 20:1-6

וידבר אלהים את כל-הדברים האלה
אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך
מארץ מצרים מבית עבדים: לא-יהיה לך אלהים אחרים
על-פני: לא-תעשה לך פסל וכל-תמונה אשר בשמים ממועל
ואשר בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ: לא-
תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה אלהיך אל קנא
פקד עון אבות על-בנים על-שלשים ועל-רבעים לשנאי:
ועשה חסד לאלפים לאהבי ולשמרי מצותי:

נמצא ואין עת אל מציאותו.
נעלם וגם אין סוף לאחדותו.
לא נערף אליו קדשתו.
ראשון ואין ראשית לראשיתו.
יורה גדלותו ומלכותו.
אל אנשי סגלותו ותפארתו.
נביא ומביט את תמונתו.
על יד נביא ונאמן ביתו.
לעולמים לזולתו.
מביט לסוף דבר בקדמתו.
נותן לרשע רע כרשעתו.
לפדות מלכודת קץ ישועתו.
ברוך עד-עד עד שם תהלתו.

יגדל אלהים חי ונשבתח.
אחד ואין יחיד כיהודו.
אין לו דמות הגוף ואינו גוף.
קדמון לכל דבר אשר נברא.
הנו אדון עולם לכל נוצר
שפע נבואתו נתנו
לא קם בישראל כמשה עוד.
תורת אמת נתן לעמו אל.
לא יחליף האל ולא ימיר דתו
צופה ויודע סתרינו.
גומל לאיש-חסד כמפעלו.
שלח לקץ הימין משיחנו.
מתים יתיה אל ברב חסדו.

היסוד הראשון

להאמין מציאות הבורא יתברך הוא שיש שם נמצא שלם בכל דרכי המציאות הוא שילת מציאות
הנמצאים כלם בו קיום מציאות וממנו קיומם ואל יעלה על הדבר מציאות: כי בהעדר המציאות
נחשב מציאות כל הנמצאים ולא נשאר ממנו שיתקיים מציאותו ואם נעלה על לבנו העדר הנמצאים
כלם וזולתו לא יתבטל מציאות הש"י ולא יגרע ואין האחדות והאדנות אלא לו לבד הש"י שמו כי הוא
מסתפק במציאותו ודי לו בעצמו ואין צורך במציאות זולתו וכל מה שזולתו מן המלאכים ונופי הנגלים
ומה שיש בחוסם ומש"ש למסע מהם הכל נצרכין במציאותם אליו וזה היסוד הראשון מורה
עליו דבור אנוכי ה' אלהיך:

COMMENTARY ON MISHNEH

The first principle involves belief in the existence of G-d.

There is a Being, perfect in every possible way, who is the ultimate Cause of all existence.

All existence depends on Him and is derived from Him.

It is inconceivable that He not exist. If He did not exist, everything else would also cease to exist and nothing would remain.

If, however, we could imagine that nothing else existed, He would not cease to exist. He would not be diminished in any way.

Only G-d is totally self sufficient and, therefore, Unity and Mastery belong only to Him. He has everything that He needs in Himself and does not need anything else at all.

Everything else, however, whether it be an angel, a star, or anything associated with them above or below, all depend on Him for their very existence.

The Torah teaches us this first principle in the first of the Ten Commandments (Exodus 20:2): "I am the Lord your G-d."

[54. The First Two Commandments]

¹ God spoke all these words, saying:

² I am God your Lord, who brought you out of Egypt, from the place of slavery.

³ Do not have any other gods before Me. ⁴ Do not represent [such gods] by any carved statue or picture of anything in the heaven above, on the earth below, or in the water below the land. ⁵ Do not bow down to [such gods] or worship them. I am God your Lord, a God who demands exclusive worship. Where My enemies are concerned, I keep in mind the sin of the fathers for [their] descendants, to the third and fourth [generation]. ⁶ But for those who love Me and keep My commandments, I show love for thousands [of generations].

I. עיקר א': מציאות ה'**פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סנהדרין פרק י**

היסוד הראשון מציאות הבורא ישתבח. והוא, שיש שם מצוי בשלמות אופני המציאות, והוא עלת מציאות כל הנמצאים, ובו קיום מציאותם, וממנו נמשך להם הקיום. ואלו נתאר סלוק מציאותו כי אז בטלה מציאות כל נמצא ולא ישארו קיימים במציאות, ואלו נתאר סלוק כל הנמצאים זולתו, כי אז לא תבטל מציאותו יתעלה, ולא תחסר, כי הוא יתעלה בלתי זקוק במציאותו לזולתו, וכל מה שזולתו מן השכלים כלומר המלאכים וגרמי הגלגלים ומה שלמטה מהן הכל זקוק במציאותו אליו. וזה יסוד הראשון הוא אשר מורה עליו דבור אנכי ה' וכו'.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק א

הלכה א: יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמת המצא.

הלכה ב: ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמצאות.

הלכה ג: ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים הוא לבדו יהיה מצוי, ולא יבטל הוא לבטולם, שכל הנמצאים צריכין לו והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם, לפיכך אין אמתתו כאמתת אחד מהם.

הלכה ד: הוא שהנביא אומר וה' אלהים אמת, הוא לבדו האמת ואין לאחר אמת כאמתתו, והוא שהתורה אומרת אין עוד מלבדו, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו.

הלכה ה: המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל הארץ, והוא המנהיג הגלגל בכח שאין לו קץ ותכלית, בכח שאין לו הפסק, שהגלגל סובב תמיד ואי אפשר שיסוב בלא מסבב, והוא ברוך הוא המסבב אותו בלא יד ובלא גוף.

הלכה ו: וידוע דבר זה מצות עשה שנאמר אנכי ה' אלהיך, וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה, עובר בלא תעשה שנאמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, וכופר בעיקר שזהו העיקר הגדול שהכל תלוי בו.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו פרשה ו ד"ה לא יהיה

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. למה נאמר, לפי שנאמר אנכי ה' אלהיך. משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו, גזור עליהם גזרות. אמר להם לאו, כשיקבלו את מלכותי, אגזור עליהם גזרות, שאם מלכותי לא יקבלו, גזרותי לא יקבלו. כך אמר המקום לישראל, אנכי ה' אלהיך - לא יהיה לך אלהים אחרים אמר להם, אני הוא, שקבלתם מלכותי עליכם במצרים, אמרו לו, כן. וכשם שקבלתם מלכותי עליכם, קבלו גזרותי: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. רבי שמעון בן יוחאי אומר, הוא שנאמר להלן +ויקרא יח ב+ אני ה' אלהיך, אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם בסיני; אמרו לו, הן והן; קבלתם מלכותי, קבלו גזרותי: +ויקרא יח ג+ כמעשה ארץ מצרים [אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ מצרים אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקותיהם לא תלכו]; הוא שנאמר כאן אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אני הוא, שקבלתם עליכם מלכותי בסיני; אמרו לו, הן והן; קבלתם מלכותי באהבה, קבלו גזרותי.

תלמוד בבלי מכות כג:

דרש רבי שמלאי: שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם. אמר

רב המנונא: מאי קרא? +דברים ל"ג+ תורה צוה לנו משה מורה, תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה א

המצוה הראשונה היא הצווי אשר צוונו להאמין האלוהות והוא שנאמין שיש שם עלה וסבה הוא פועל לכל הנמצאות והוא אמרו ית' אנכי י"י אלהיך. ובסוף גמרא מכות (כג ב, כד א) אמרו תרי"ג מצות נאמרו לו למשה בסיני מאי קראה תורה צוה לנו משה כלומר מנין תורה והקשו על זה ואמרו תורה בגימטריא הכי הואי שית מאה וחדסרי הואי והיתה התשובה אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום. הנה כבר התבאר לך כי אנכי י"י מכלל שש מאות ושלוש עשרה מצות והוא צווי באמונה כמו שבארנו:

השגות הרמב"ם לספר המצוות מצות עשה א

אמר הכותב האמונה הזאת בדבור הזה לא נפלאה היא ולא רחוקה היא וכן בדברי רבותינו ז"ל מפורש שהוא קבלת מלכותו יתע' והיא אמונת האלוהות. אמרו במכילתא [והוב' ברמב"ן ל"א ה] לא יהיה לך אלהים אחרים על פני למה נאמר לפי שהוא אומר אנכי י"י אלהיך משל למלך שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות אמר להם לאו כשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזירות שאם מלכותי אינן מקבלים גזרותי היאך מקיימין כך אמר המקום לישראל אנכי י"י אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים על פני אני הוא שקבלתם עליכם מלכותי במצרים אמרו הן כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי לא יהיה לך. ועם כל זה ראיתי לבעל ההלכות שלא ימנה אותה מצוה בכלל תרי"ג. ובדבור לא יהיה לך מניעות רבות לא יהיה לך לא תעשה לא תשתחוה להם ולא תעבדם. ואם כן יהיה מפי הגבורה חמש ומפי משה שש מאות ושמונה, לא מניין תורה. והנראה מדעתו שלבעל ההלכות שאין מנין תרי"ג מצות אלא גזירותיו יתע' שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא נעשה אבל האמונה במציאותו יתע' שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנה בחשבון. והוא מאמר החכמים אמרו לו גזור עליהם גזרות אמר להם לאו כשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזרות. עשו קבלת המלכות ענין בפני עצמו והמצוות הנגזרות מאתו יתעלה מענין אחר. ועוד כי אין הפרש בין הדיבור הזה ובין מה שאמר ית' בצדוק המדות (קדושים יט) אני י"י אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים והוא ירצה לומר הואיל וקבלתם מלכותי מיציאת מצרים קבלו גזירותי. ואם תהיה בכל מקום מצוה שיאמר דעו והאמינו שאני י"י שהוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשו מצותי עם כל זה לא יבא בחשבון המצות כי הוא העיקר והן התולדות כאשר פירשתי. ולדעת הזו מה שאמרו בתשובת השאלה "תורה" שש מאות ואחד עשר הוי אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום לומר שיש בדיבור לא יהיה לך שתי מצות ישלימו לשש מאות ושלוש עשרה והם המניעה בצלמים לא יהיה לך ולא תעשה לך עניין אחד והמניעה בעבודה זרה לא תשתחוה להם ולא תעבדם מצוה אחרת. הודיעו כי עד כאן הדברות מפי הגבורה מובנות לכולם כאשר הם בלשון מדבר על עצמו, אנכי י"י על פני כי אנכי, ושאר הדברות בלשון נביא מתרגם ביניהם. אבל הכונה מפני מצות הדבור השני שהן משלימות המניין. וכן מנה בעל ההלכות במצות לא תעשה עובד עבודה זרה אחת ומנה בלאוין שבמלקות לא יהיה לך אחת שהיא אצלו מניעה בצלמים ולא הזכיר לאו אחר בעשייתן. ומצאתי ראייה לדבריו שאמרו במכילתא לא יהיה לך אלהים אחרים למה נאמר לפי שנאמר לא תעשה לך פסל וכל תמונה אין לי אלא שלא יעשה העשוי כבר מניין שלא יקיים תלמוד לומר לא יהיה לך. וזהו דעת בעל ההלכות ויש לו פנים. אבל עוד במצות לא תעשה (סי' ה) אבאר המתחוויר לי יותר:

[illegible]

מצוה א ויהי הנווי אשר צונו בהאמנה האלהית, והוא שנאמן שיש שם עלה וסבה והא פועל לכל הנפוצים, והוא אמרנו אנכי ה' אלהיך. ובסתר נמיא סבית (זה כי): אמר תרי"ג מצוה נאמר למשה, כפי קראתה חצוה לך משה, ואמר ענין תורה, והקשו זה זה ואמר תורה בנימסרוא ענין תורה, ויהי המענה אנכי ולא יהיה מפי הברבורה שמענו

[illegible]

Rambam - Sefer Hamitzvot - Pos. #1

I Believing in God

By this injunction we are commanded to believe in God; that is, to believe that there is a Supreme Cause who is the Creator of everything in existence. It is contained in His words (exalted be He): *I am the Lord thy God, who brought thee out of the land of Egypt*, etc.¹

At the end of Tractate Makkoth it is said: 'Six hundred and thirteen (*Taryag*)² Commandments were declared unto Moses at Sinai, as the verse says, *Moses commanded us a law* (Torah)'³; that is, he commanded us to observe as many Commandments as are signified by the sum of the letter-numbers TORAH. To this it was objected that the letter-numbers of the word TORAH make only six hundred and eleven⁴; to which the reply was: 'The two Commandments "*I am the Lord thy God, etc.*" and *Thou shalt have no other gods before Me*⁵ we heard from the Almighty Himself.'⁶

Thus it has been made clear to you that the verse, '*I am the Lord thy God*, etc.', is one of the 613 Commandments, and is that whereby we are commanded to believe in God, as we have explained.

CHAPTER VI

(Ex. 20.3–6)

Thou Shalt Not Have Other Gods Before Me. Why is this said? Because it says: "I am the Lord thy God." To give a parable: A king of flesh and blood entered a province. His attendants said to him: Issue some decrees upon the people. He, however, told them: No! When

Mechilta - Ex. 20:3-6

פרשה ו (שמות כ', ג'–ו').

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני
למה נאמר לפי שהוא אומר אנכי יי אלהיך משל
למלך בשר ודם שנכנס למדינה אמרו לו עבדיו
נזור עליהם מירות אמר להם לאו כשיקבלו את
מלכותי אגזור עליהם מירות שאם אינן מקבלים
מלכותי היאך מקיימין מירותי כך אמר המקום
לישראל אנכי יי אלהיך לא יהיה לך אלהים אחרים
אני הוא שקבלתם מלכותי עליכם במצרים אמרו
לו הן והן וכשם שקבלתם מלכותי עליכם קבלו
מירותי לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

they will have accepted my reign I shall issue decrees upon them. For if they do not accept my reign how will they carry out my decrees? Likewise, God said to Israel: "I am the Lord thy God, thou shalt not have other gods—I am He whose reign you have taken upon yourselves in Egypt." And when they said to Him: 'Yes, yes,' He continued: "Now, just as you accepted My reign, you must also accept My decrees: 'Thou shalt not have other gods before Me.'"

THE FIRST BOOK, BEING

THE BOOK OF KNOWLEDGE

* (treats of five categories of laws in the following order: laws appertaining to the fundamental principles of the Torah; laws relating to ethics; laws concerning the study of the Torah; laws referring to idolatry, and the ordinances of idolaters; laws concerning repentance.) *

LAWS CONCERNING THE BASIC PRINCIPLES OF THE TORAH. These cover ten precepts, six of which are affirmative, while four are negative. First, to know that there is a God. Second, not to permit the thought to enter the mind that there is any God but the Eternal. Third, to acknowledge His Unity. Fourth, to love Him. Fifth, to revere Him. Sixth, to sanctify His Name. Seventh, not to profane His name. Eighth, not to destroy things which bear His name. Ninth, to listen to (and accept) the prophet who speaks in His Name. Tenth, not to tempt Him. The exposition of all these precepts forms the contents of the following chapters.

CHAPTER ONE.

1. The basic principle of all basic principles and the pillar of all sciences is to realize that there is a First Being who brought every existing thing into being. All existing things, whether celestial, terrestrial, or belonging to an intermediate class, exist only through His true Existence.

2. If it could be supposed that He did not exist, it would follow that nothing else could possibly exist.

3. If, however, it were supposed that all other beings were non-existent, He alone would still exist. Their non-existence would not involve His non-existence. For all beings are in need of Him; but He, blessed be He, is not in need of them nor of any of them.

I. ** Hence, His real essence is unlike that of any of them.

4. This is what the prophet means when he says "But the Eternal is the true God" (Jer. 10:10); that is, He alone is real, and nothing else has reality like His reality. The same thought the Torah expresses in the text: "There is none else besides Him" (Deut. 4:35); that is: There is no being besides Him, that is really like Him.

II. ** 5. This being is the God of the Universe, the Lord of all the Earth. And He it is, who controls the Sphere (of the Universe) with a power that is without end or limit; with a power that is never intermitted. For the Sphere is always revolving; and it is impossible for it to revolve without someone making it revolve. God, blessed be He, it is, who, without hand or body, causes it to revolve.

6. To acknowledge this truth is an affirmative precept, as it is said "I am the Lord, thy God" (Ex. 20:2; Deut. 5:6). And whoever permits the thought to enter his mind that there is another deity besides this God, violates a prohibition; as it is said "Thou shalt have no other gods before me" (Ex. 20:3; Deut. 5:7); and denies the essence of Religion—this doctrine being the great principle on which everything depends.

We say that G-d does not need His creation. If so, why did He create the world? What do we say of a person when he does something that he is not required to do? How does this relate to G-d?

לכות יסודי התורה

יש בקבלת עשר מצוות: שש מצוות עשה וארבע מצוות לא-תעשה, וזהו פרטן:

א) לרע שיש שם אלוהי (ב) שלא תעלה במחשבה שיש שם אלוהי וזהו ה' (ד) להורו (ה) לאהבו (ו) ליראה מקומו (ז) לקבש שמו (ח) שלא תחלל את שמו (ט) שלא לאבד דברים שנקרא שמו עליהם (ט) לשמע מן הנביא הנדבר בשמו (י) שלא לנסותו.

ובאור פר המצוות האלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

א יסוד היסודות: רעמוד תתקבצו: יציע שיש שם מצוי ואשור, והוא מקצא' פר-תנמצא: רכר-תנמצא מושגים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמסת המצאיו.

ב ואם תעלה על הדעת שהוא אינו מצוי, אין דבר אחד יכול להקצאיו.

ג ואם תעלה על הדעת שאין פר-תנמצא מושג מצויים והוא קבצו ויהיה מצוי ולא יבטל והוא קבצו קבצו: שקל תנמצאיו

ד צריכים לו והוא, כרר-הוא, אינו צריך להם ולא צריך להם, קפיקו אין אמקמו פאמסת* אחד מהם.

ה הוא שהנביא אמר: ולי אלהים אמת (ירמיה י') הוא קבצו האמת ואין צורך אמת פאמסתו, והוא שהמורה

אומרת: אין עוד מקבצו (דברים ד, דה) קבצו: אין שם מצוי אמת מקבצו פמותו.

ו המצוי הזה הוא אלהי העולם אדון כל-הארץ, והוא הנקרא הנקבצו ככה שאין לו קץ ותכלית, ככה שאין לו תפסק.

ז שהנבצו סובב תמיד, ואי-אפשר שיטכ פלא מסבב, והוא, כרר-הוא, המסבב אותו פלא יד וקלא גוף.

ח וידעת דבר זה — מקצת עשה, שנאמר: אנכי יי אלהיך (שמות כ, ב) וכל-המפעלה על דעתו שיש אלהים אחר ה' (שמות כ, ב) וכל-המפעלה על דעתו שיש אלהים אחרים על

מזה — עובר פלא-תעשה, שנאמר: לא-יהיה לך אלהים אחרים על פני (שם כ, ג) וכופר בעיקר — שזהו העיקר הגדול שהפלי' תלוי בו.

10. Al Khazari: Indeed, I see myself compelled to ask the Jews, because they are the relic of the Children of Israel. For I see that they constitute in themselves the evidence for the divine law on earth.

He then invited a Jewish Rabbi, and asked him about his belief.

11. The Rabbi replied: I believe in the God of Abraham, Isaac and Israel, who led the children of Israel out of Egypt with signs and miracles; who fed them in the desert and gave them the land, after having made them traverse the sea and the Jordan in a miraculous way; who sent Moses with His law, and subsequently thousands of prophets, who confirmed His law by promises to the observant, and threats to the disobedient. Our belief is comprised in the Torah—a very large domain.

12. I had not intended to ask any Jew, because I am aware of their reduced condition and narrow-minded views, as their misery left them nothing commendable. Now shouldst thou, O Jew, not have said that thou believest in the Creator of the world, its Governor and Guide, and in Him who created and keeps thee, and such attributes which serve as evidence for every believer, and for the sake of which He pursues justice in order to resemble the Creator in His wisdom and justice?

13. The Rabbi: That which thou dost express is religion based on speculation and system, the research of thought, but open to many doubts. Now ask the philosophers, and thou wilt find that they do not agree on one action or one principle, since some doctrines can be established by arguments, which are only partially satisfactory, and still much less capable of being proved.

14. Al Khazari: That which thou sayest now, O Jew, seems to be more to the point than the beginning, and I should like to hear more.

15. The Rabbi: Surely the beginning of my speech was just the proof, and so evident that it requires no other argument.

16. Al Khazari: How so?

17. The Rabbi: Allow me to make a few preliminary remarks, for I see thee disregarding and depreciating my words.

18. Al Khazari: Let me hear thy remarks.

19. The Rabbi: If thou wert told that the King of India was an excellent man, commanding admiration, and deserving his high reputation, one whose actions were reflected in the justice which rules his country and the virtuous ways of his subjects, would this bind thee to revere him?

20. Al Khazari: How could this bind me, whilst I am not sure if the justice of the Indian people is natural, and not dependent on their king, or due to the king or both?

(כ) אמר הכוזרי:

מדוע אראה צורך בזה לנפשי? הריני מטיל ספק בדבר: אולי צדקת אנשי הדין מצד עצמם היא, אף יתכן כי אין להם מלך כלל, ואולי באמת מצד מלכם היא, ואולי משני הצדדים גם יחד?

רואה אני כי אכן אין לי לשאל כי אם את היהודים, שהם שארית בני ישראל, - רואה אני כי הם הם ההוכחה לדבר כי אכן יש לאלוה תורה בארץ.

אז שלח לקרא לאחד החכמים היהודיים ושאלהו לאמונתו.

(יא) אמר לו החבר:

אני מאמין באלהי אברהם, יצחק ויעקב, אשר הוציא את בני ישראל באותות ובמופתים ממצרים וכלכלם במדבר והנחילם את ארץ כנען, אחרי אשר העבירם את הים ואת הירדן במופתים רבים, ואשר שלח אליהם את משה בתורתו, ואחריו - אלפי נביאים, שכלם קראו אל תורתו ביעדם שכן טוב לכל שומרה ועושה לכל עובר עליה. אנחנו מאמינים בכל הכתוב בתורה הזאת, - והדברים ארבים.

(יב) אמר הכוזרי:

לא חנם החלטתי בראשונה לא לשאל את היהודים, מדעתי כי שלשלת הקבלה אצלם נתקנה מכבר ודעתם נתמעטה, כי דלותם לא הניחה להם מדה טובה. וכי לא היה לה לאמר, אתה היהודי, כי מאמין אמת בבורא העולם ומסדרו ומנהיגו, הוא אשר בראך והוא המטריפה לך חס חקך, וכדומה מן התארים האלוהיים, בהם יאמין כל בעל דת ובגללם שואף הוא אל האמת ואל הצדק, ברצותו להדמות לבורא בחכמתו ובצדקו?

(יג) אמר החבר:

מה שאמרת אומר נכון הוא בנוגע לדת המוסדות על ההגיון ומכוננת להנהיג מדינה, דת הנובעת אמנם מן העיון, אך נופלים בה ספקות רבים. ואם עליה תשאל את הפילוסופים, לא תמצאם מסכימים על מעשה אחד ולא לדעה אחת, כי דת כזאת בניה על טענות אשר רק חלק מהן יכולים הפילוסופים להוכיח במופת, ואלו על אחרות נתן להביא ראיות מספיקות בלבד, ויתרן אין להביא עליהן אפילו ראיה מספקת, אף כי להוכיחן במופת.

(יד) אמר הכוזרי:

רואה אני דברך זה, יהודי, מתקבל על הדעת יותר מדברי הפתיחה, והנני רוצה כעת להוסיף ולהקשיב לדבריך.

(טו) אמר החבר:

אולם פתח דברי הוא הוא המופת, גדולה מזאת! - הוא ההוכחה שאחרת אין צורך לא בראיה ולא במופת.

(טז) אמר הכוזרי:

ואיך זה?

(יז) אמר החבר:

מן לי רשות להקדים הקדמות אחרות, כי רואה אני דברי קשים עליך ותקלים בעיניך.

(יח) אמר הכוזרי:

הקדם הקדמותיך ואשמען.

(יט) אמר החבר:

אלו אמרו לך כי מלך הדין איש חסד הוא ועליך להעריצו ולהגדיל שמו ולספר מעשי חסדו - וכל זה רק לפי שמועה שהגיעה אליך על דבר צדקת אנשי ארצו ומדותיהם הטובות ומשאם ומתנם באמנה, - האם היית רואה צורך לנפשה לעשות כן?

21. The Rabbi: But if his messenger came to thee bringing presents which thou knowest to be only procurable in India, and in the royal palace, accompanied by a letter in which it is distinctly stated from whom it comes, and to which are added drugs to cure thy diseases, to preserve thy health, poisons for thy enemies, and other means to fight and kill them without battle, would this make thee beholden to him?

22. Al Khazari: Certainly. For this would remove my former doubt that the Indians have a king. I should also acknowledge that a proof of his power and dominion has reached me.

23. The Rabbi: How wouldst thou, then, if asked, describe him?

24. Al Khazari: In terms about which I am quite clear, and to these I could add others which were at first rather doubtful, but are no longer so.

25. The Rabbi: In this way I answered thy first question. In the same strain spoke Moses to Pharaoh, when he told him: 'The God of the Hebrews sent me to thee,' viz. the God of Abraham, Isaac and Jacob. For Abraham was well known to the nations, who also knew that the divine spirit was in contact with the patriarchs, cared for them, and performed miracles for them. He did not say: 'The God of heaven and earth,' nor 'my Creator and thine sent me.' In the same way God commenced His speech to the assembled people of Israel: 'I am the God whom you worship, who has led you out of the land of Egypt,' but He did not say: 'I am the Creator of the world and your Creator.' Now in the same style I spoke to thee, a Prince of the Khazars, when thou didst ask me about my creed. I answered thee as was fitting, and is fitting for the whole of Israel who knew these things, first from personal experience, and afterwards *through uninterrupted tradition*, which is equal to the former.

אולם אלו באו אליך מלאכי המלך ההוא בתשורות אשר אין להסיל ספק בדבר כי נמצאות הן אף ורק בארמונות מלכי הדו, ובמכתב אשר ברור לה כי רק ממלך הדו הוא, ולמכתב מצרפים סמי תרופות המרפאים אותך מכל מדונה ושומרים על בריאותך וסמי מות לאויביך ולכל הלוחמים בך, אשר תפילם בצאתך לקראתם בלא חילות ובלא כלי מלחמה, - האם לא היית חייב או לסור אל משמעתו?

(כב) אמר החבר:

אמנם כן! כי אז היה הספק זני אשון - אם אמנם יש לאנשי הדו מלך - מסתלק ממני, ואז הייתי מאמין כי שלטון מלך הדו ופקדתו נוגעים גם לי.

(כג) אמר החבר:

ואם ישאלך או השואל למלך זה, - במה תתארהו?

(כד) אמר החבר:

ראשונה - באותם התארים אשר נתבררו אצלי מתוך מה שראו עיני.

ואחריהם - בתארים שהטלתי בהם ספק לפני זה, אך אחרי כן נתבררו לי על ידי אלה.

(כה) אמר החבר:

ומעין זה השבתיך כאשר שאלתני אתה! ובדומה לזה אמר משה בפסח דבריו בדברו אל פרעה: - אלהי העברים שלחני אליך - רצונו לומר: אלהי אברהם, יצחק ויעקב - כי היה דבר האבות מפרסם או באמות, ונדע כי הענין האלוהי נתחבר עמם והשגיח עליהם ועשה להם נסלאות; ולכן לא אמר לו משה לפרעה: «אלהי השמים והארץ שלחני אליך», ולא: «בוראי ובוראך שלחני אליך». וכן פתח האלוה בדברו אל כל עדת בני ישראל: «אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים», ולא אמר: «אני בורא העולם ובוראכם». וכן פתחתי אני בהשיבי לך. שר הכוזרים, כאשר שאלתני לאמונותי ביהודייעי אותך מה הוא הדבר המחייב אותי והמחייב את כל עם ישראל, דבר שנתברר לבני ישראל בראשונה על פי ראיות עינים, ואחרי כן נמסר לאיש מפי איש בקבלה, הדומה למראה עינים.

Our knowledge of God does not rest on שמיעה but on ראות, it was obtained by the evidence of the actual senses of the whole of our nation. Moses could say to his people: האליקים: אתה הראת לדעת כי ה' הוא האליקים: (Thou hast been brought to know by seeing that God (ה') alone is God, there is none else beside Him, (Ch. IV, 35). But this revelation of Himself, making Himself perceptible on earth, God only did once, when laying the foundation for the creation of His People, so that it could be a means of conviction from generation to generation, from community to community, and remain by direct tradition the indisputable basis on which, for all eternity, every son of Israel has to build up all his thinking and doing. Henceforth it does not say ראה ישראל but שמע ישראל. Not out of the phenomena of nature and history is it that each one of us has to come to a conclusion in his mind as to the existence or non-existence of God. Far beyond the convictions which are arrived at from such speculative inferences and deductions, God demonstrated His Existence, yea His existence down here in the midst of all earthly conditions, to every one of our fathers by experiences which settled any possible doubt, for them to testify to their children who came after these events. They saw God with their own eyes breaking their chains in Egypt leading and feeding them through the wilderness and bringing them to the Promised Land. They heard Him with their own ears when He imparted the words of His Law to them at Sinai. Our knowledge of God rests on the evidence of this, testified by the whole assembly of the whole of our nation. Not from nature and history have we to deduce a *belief* in God, but, with the knowledge of God which we have been given in our hands, we are to look into nature and history and try to get an understanding of the phenomena of nature and the events of history. And then, with our eyes awakened by God to see Him in nature, with our ears opened to hear Him in history, everything, the greatest and smallest in nature, the greatest and smallest event in history proclaims itself as His work, His governing. Then in the world of nature and history of our own times we shall still see the ruling of the God of our fathers, and, like them, we will wander through this world with God, and of Jewish minds and hearts it will eternally say: "They did once see Thy ways O God, even the ways of my God, my King in holiness", (Ps. LXXVIII, 25).

(Hirsch - Deed God)

²² You might inquire about times long past, going back to the time that God created man on earth, [exploring] one end of the heavens to the other. See if anything as great as this has ever happened, or if the like has ever been heard.

³³ Has any nation ever heard God speaking out of fire, as you have, and still survived? ³⁴ Has God ever done miracles^a bringing one nation out of another nation with such tremendous miracles, signs, wonders, war, a mighty hand and outstretched arm,^o and terrifying phenomena, as God did for you in Egypt before your very eyes?

³⁵ You are the ones who have been shown, so that you will know that God is the Supreme Being,^o and there is none besides Him.

³⁶ From the heavens, He let you hear His voice admonishing you, and on earth He showed you His great fire, so that you heard His words from the fire.

³⁷ It was because He loved your fathers, and chose their* children after them, that [God] Himself* brought you out of Egypt with His great power.

³⁸ He will drive away before you nations that are greater and stronger than you, so as to bring you to their lands, and give them to you as a heritage, as [He is doing] today.

³⁹ Realize it today and ponder it in your heart: God is the Supreme Being in heaven above and on the earth beneath—there is no other.

⁴⁰ Keep His decrees and commandments that I am presenting to you today, so that He will be good to you and your children after you. Then you will endure for a long time in the land that God your Lord is giving you for all time.

32 כִּי יִשְׁאַלְנָא לְבָרִים רַאשִׁים אֲשֶׁר־הָיוּ
 לְפָנֶיהָ לְמַדְרֵיחִים אֲשֶׁר כָּרָא אֱלֹפִים אֲדָם עַל־הָאָרֶץ
 וּלְמַקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַרְבָצָה הַשָּׁמַיִם הַגְּדוּהָ בְּדָבָר
 33 הַגְּדוֹל הַזֶּה אִי בְּשִׁמְעָה כְּהָיוּ הַשָּׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים
 34 מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־רֹאשׁ בְּאֲשֶׁר־שָׁמְעָת אִתָּהּ וַיְדַד אִין
 נִסְפָּה אֱלֹהִים לָמוֹת לִקְחָת לֹא גִיד מִקֶּבֶךְ גִּיד בְּמַסַּת בְּאִתָּת
 וּבְמוֹפְתִים וּבְמַלְחָמָה וּבְגֵד חֻקָּה וּבְזִרְעֻתָּהּ וּבְקִמְרָאִים
 גְּדִלִים כָּל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֵם יְיָהּ אֱלֹהֵיכֶם בְּמַצְרִים
 35 לַעֲנִיָּה אִתָּהּ רִצָּאתָ לַדַּעַת כִּי יְיָהּ הוּא הָאֱלֹהִים
 36 אִין עוֹד מְלִכְהוּ מִן־הַשָּׁמַיִם הַשְׁמִיעָת אִתְּקִלָּ לִסְפָּרָה
 וְעַל־הָאָרֶץ הִרְאָה אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּרְבִירְבִי שְׁמִיעָת
 37 מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וַתַּחַת כִּי אֵרֶכּ אֶת־אֲבֹתֶיהָ וּבִתְרָה בְּזִרְעוֹ
 38 אֲחֵרֵי וַיַּעֲזָה בְּפָנֶיהָ בְּכֹחַ הַגְּדֹל מַמְצְרִים לְהוֹדִישׁ גִּידִים
 גְּדִלִים וְעַצְמִים מִמֶּה מַפְנֶה לְחִבָּיָהּ לְתַתֵּלָהּ אֶת־
 39 אֲרָצָם נִתְחַלָּה בֵּינָם הָיָה וַיְדַעַת הַיּוֹם וַהֲשִׁבְתָּ אֶל־
 לְבָבְךָ כִּי יְיָהּ הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׁמַע מַפְעֵל וְעַל־
 40 הָאָרֶץ מִתַּחַת אִין עוֹד וְשִׁמְרָתָּ אֶת־חֻקּוֹ וְאֶת־מִצְוֹתָיו
 אֲשֶׁר אָנֹכִי מַעֲזָה הַיּוֹם אֲשֶׁר יִסָּב לָהּ וּלְבָנֶיהָ אַחֲרֶיהָ
 וּלְמִשְׁנֵי תַאֲרִיךְ לְמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָהּ אֱלֹהֵיהָ
 תַּחַת לָהּ כָּל הַיָּמִים: פ

שמות לג לד כי תשא

17 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
 18 אֲנִשְׂהוּ כִּרְמִיזָתָהּ חֹן בְּעֵינַי וְאֶרְעָה בְּשֵׁם: וַיֹּאמֶר הָרִאשִׁי
 19 נָא אֶת־כִּבְבֹּךְ: וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבֹר כְּלִמְצִי עַל־פְּנֶיךָ
 20 וְקִרְאִיתִי בְשֵׁם יְהוָה לִפְנֶיךָ וְהִנֵּחִי אֶת־אֲשֶׁר אֲחֻ וְהִרְמִיתִי
 21 אֶת־אֲשֶׁר אֶרְחֵם: וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי כִּי
 22 לֹא־יֵרָאֵי הָאָדָם וְחִי: וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אֲנִי
 23 וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצֹּר: וְהָיָה כְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרָת
 24 הַצֹּר וְשָׁכַנְתִּי כְּפִי עָלֶיךָ עַד־עֲבָרְךָ: וְהִסְרִיתִי אֶת־כִּבְי
 25 וְרִאִיתָ אֶת־אֲחֵרָיו וְכֵן לֹא יֵרָאוּ: פ

וירד ידונה 5

בַּעֲבוּרֵיכֶם עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה: וַיַּעֲבֹד יְהוָה יֶעֱזֶר־
כֶּנֶז וַיִּקְרָא יְהוָה יִיהוּדָה אֶל רֵחִים וַיִּבְנוּ אֶדְדָּא אֲפִים וְיִבְר־
חֶסֶד וְאֶחָד: נֶעֱד חֶסֶד לְאַלְפִים נִשְׂאָ עִנּוּ וְשִׁשָׁה וְחֲמֵשָׁה:
וַיִּקְרָא לֹא וַיִּקְרָא פֶקֶד עִנּוּ אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים
עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רִבְעִים: וַיִּמְחַר מִשְׁחָה וַיִּקְדֵּר אֶרְצָה:
וַיִּשְׁתַּחֲוֶה:

¹⁷ God said to Moses, "Since you have been pleasing to Me and I know you by name, I will also fulfill this request of yours."

¹⁸ "Please let me have a vision* of Your Glory," begged [Moses].

19 [God] replied, "I will make all My good pass before you, and reveal the Divine Name in your presence. [But still,] I will have mercy and show kindness to whomever I desire.*"

²⁸ [God then] explained, "You cannot have a vision of My Presence. A man cannot have a vision of Me and still exist.*"

²¹ God then said, "I have a special place* where you can stand* on the rocky mountain. ²² When My glory passes by, I will place you in a crevice in the mountain,* protecting you with My power* until I pass by. ²³ I will then remove My protective power,* and you will have a vision of what follows from My existence.* My essence itself,* however, will not be seen."

³ God revealed Himself* in a cloud, and it stood there with [Moses].* [Moses] called out in God's name.*

⁶ God passed by before [Moses] and proclaimed,* "God, God, Omnipotent,* merciful and kind, slow to anger, with tremendous [resources of] love and truth."⁷ He remembers deeds of love for thousands [of generations],* forgiving sin, rebellion and error.* He does not clear [those who do not repent],* but keeps in mind the sins of the fathers to their children and grandchildren, to the third and fourth generation.*"

⁸ Moses quickly bowed his head and prostrated himself. ⁹ He said, "If You are indeed pleased with me, O God, let my Lord go among us. This nation may be unbending, but forgive our sins and errors, and make us Your own."¹⁰

55:18 have a vision (*Eminuth VeDeyoth* 2:18). Or, "Let me comprehend Your unique nature" (*Yad, Yesod* *HaTorah* 1:10).

53:19 But still . . . (see *Berakhoth* 7a). Or, "I will let you know to whom I will show mercy and kindness" (Rashbam; Ramban).

33:01 I have a special place (Rashi). Or, "All space is under My domain" (Rashi; Baalei Tosafoth). Or, "There

- where you can stand. Literally. Some take this expression idiomatically, and render it, "You must

33:18 When My glory passes by . . . (Literally). Or, "When [you try] to pass over the boundaries [toward] My

— protecting you with My power (cf. *Targum*). Literally, “placing My hand over you.” Or, “protecting you

33:23 My protective power (cf. *Targum*). Literally, "My hand."

- of what follows from My existence (Hirsch; cf. *Moreh Nevukham* 1:34; *Avodath HaKodesh* 3:40). Literally, "My back." Or, "a glimmer of My essence" (*Emunoth VeDevoth* 1:18); or, "a partial realization of My

My essence . . . Literally, "My face."

— my business is, naturally, my wife.

34:5 revealed Himself (*Targum*). Literally, "descended." See note on Genesis 11:7, Exodus 19:11.

— In ... The cloud (Ibn Ezra; Avraham ben HaRambam). Or, "[God] stood with [Moses]" (Ramban; *Emanath VeDeyot* 2:12); or, "[Moses] stood there with [God]" (*Targum Yonathan*; Sforino).

— Moers called . . . (*Targum Jonathan*; *Mizrahi*). Or, "[God] proclaimed the Divine Name" (*Lehach Tov*; *Ibn Ezra*).

34:6 and proclaimed (Rashbam; Ibn Ezra; Sforino). Or, "and [Moses] prayed" (*Targum Yerushalmi*; *Pirkey Rabbi Eliezer*; cf. Micah 6).

— Omnipotent (Saadia). Or, "the merciful and kind God" (*Targum*).

— sin, rebellion and error (See Yoma 36b).

— those who do not repent (*Targum; Yoma* 88a; *Rashi*). Or, "He does not completely destroy" (cf. *Jeremiah* 50:11).

— third and fourth generation. See 10:5.